

Eiro Latvijā: ieguvumi un izmaksas

Nacionālā trīspusējās
sadarbības padome

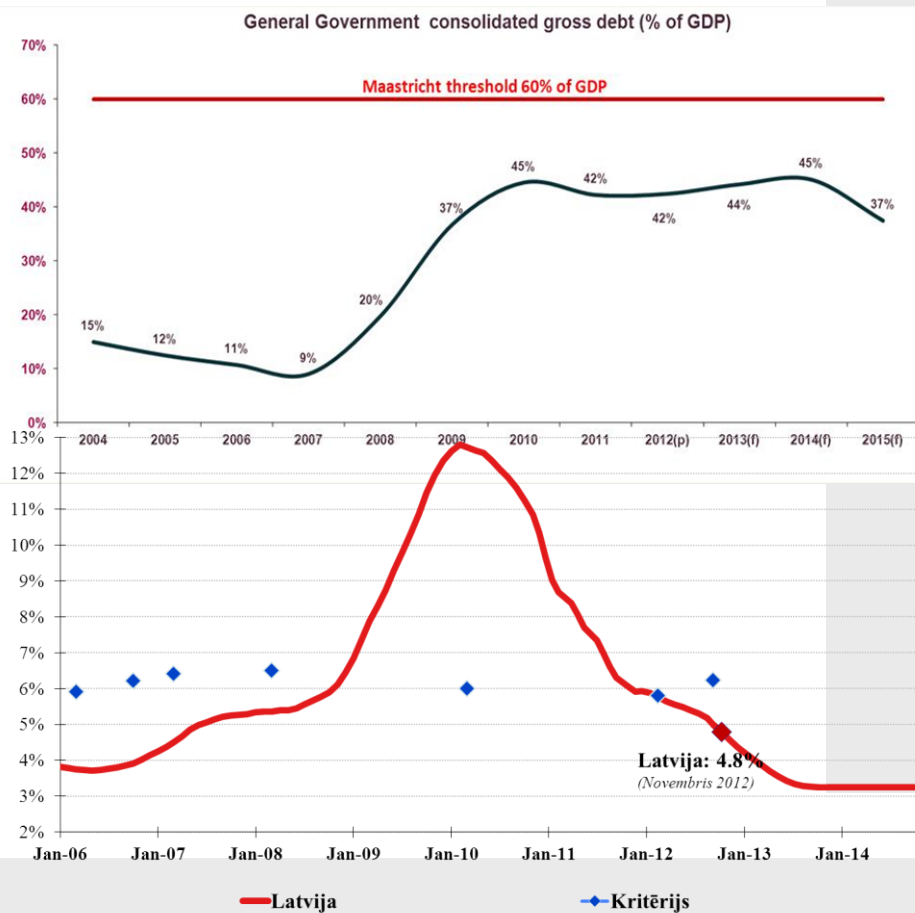
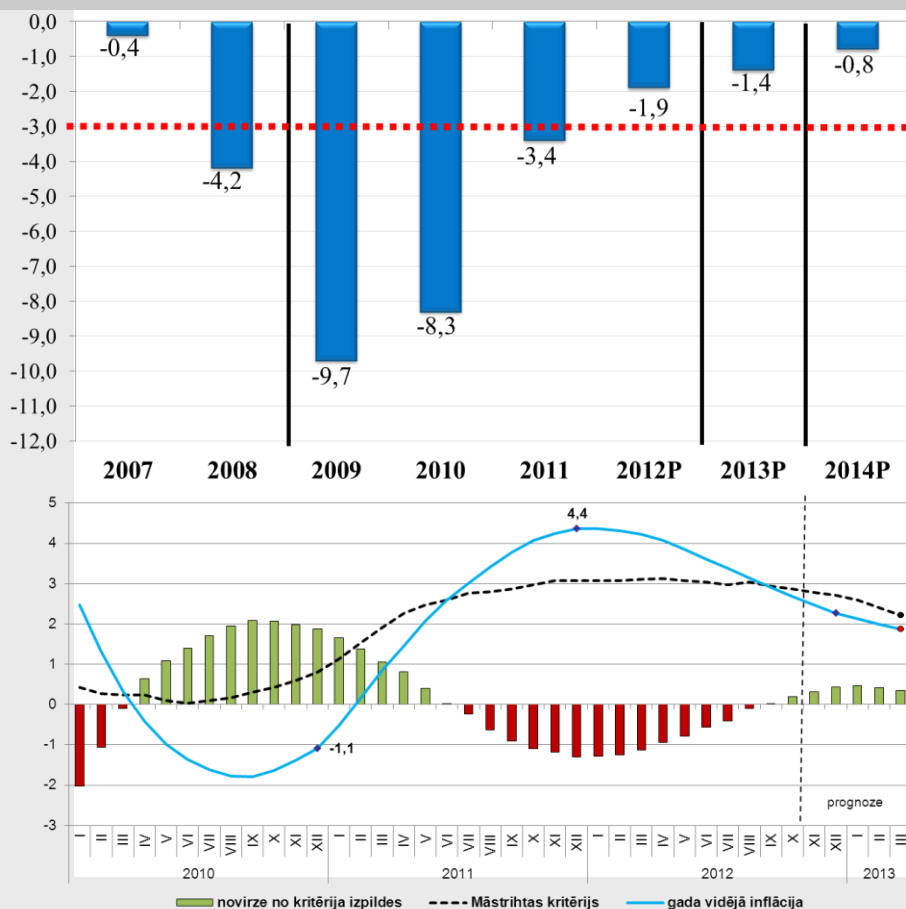
Nils Sakss

Finanšu ministrijas

Fiskālās politikas departamenta direktors

Latvijai ir iespēja pievienoties

Eiro ieviešana uzlabos Latvijas kredītreitingus

Vadošo kredītreitinga aģentūru kredītreitinga vērtējuma pārmaiņas gadu pirms un pēc valsts iestāšanās eiro zonā

	<i>Standard&Poor's</i>			<i>Fitch</i>			<i>Moody's</i>		
	Pirms gada	Pēc gada	Kopā	Pirms gada	Pēc gada	Kopā	Pirms gada	Pēc gada	Kopā
Slovēnija	AA–	AA	+1	AA–	AA	+1	Aa3 (AA–)	Aa2 (AA)	+1
Kipra	A	A+	+1	A+	AA–	+1	A2 (A)	Aa3 (AA–)	+2
Malta	A	A	0	A	A+	+1	A3 (A–)	A1 (A+)	+2
Slovākija	A	A+	+1	A	A+	+1	A1 (A+)	A1 (A+)	0
Igaunija	A–	AA–	+3	BBB+	A+	+3	A1 (A+)	A1 (A+)	0

Kredītreitingu aģentūru vērtējums ietekmē ilgtermiņa procentu likmes

Ilgtermiņa procentu likmju starpība valstīm ar dažādiem kredītreitingiem

EUR un USD	S&P	Moody	Fitch	Vidējais
Likmju starpība	1.3	1.7	1.2	1.4
Nacionālā valūtā	S&P	Moody	Fitch	Vidējais
Likmju starpība	1.3	2.6	1.6	1.8

10 gadu valsts vērtspapīru likmju starpība starp:

- valstīm, kurām reitings ir augstāks par 1 līdz 2 pakāpēm nekā Latvijai
- un valstīm, kurām reitings ir zemāks par 1 līdz 2 pakāpēm nekā Latvijai

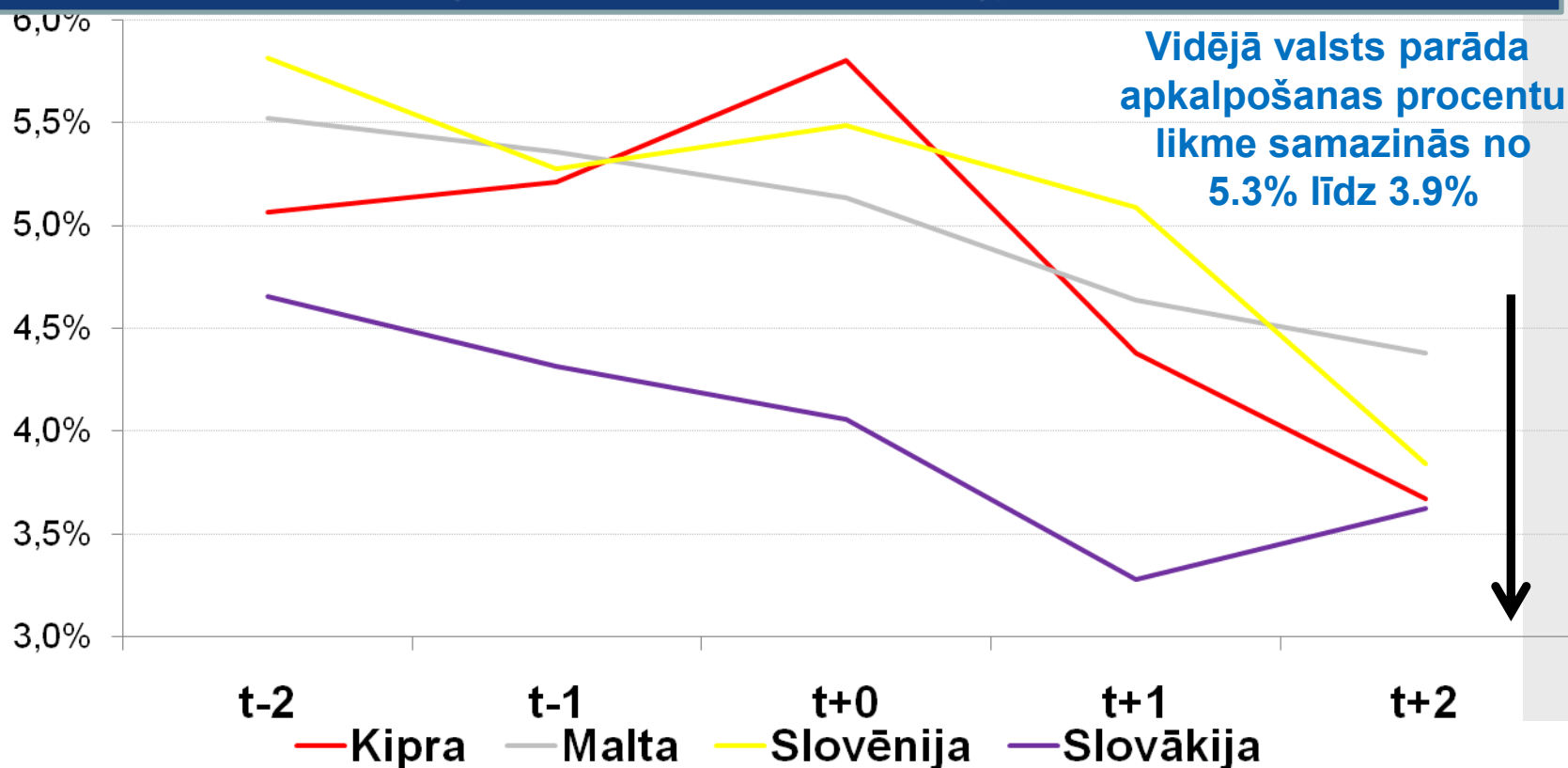
Izmantoti Bloomberg dati 45 valstīm ar atbilstošu reitingu laika posmā no 01.08.2011 līdz 15.08.2012

EUR, USD likmes pieskaņotas ar swap likmju starpniecību

Pagātnes pieredze liecina par ievērojamu valsts finansēšanās izmaksu samazinājumu pēc eiro ieviešanas

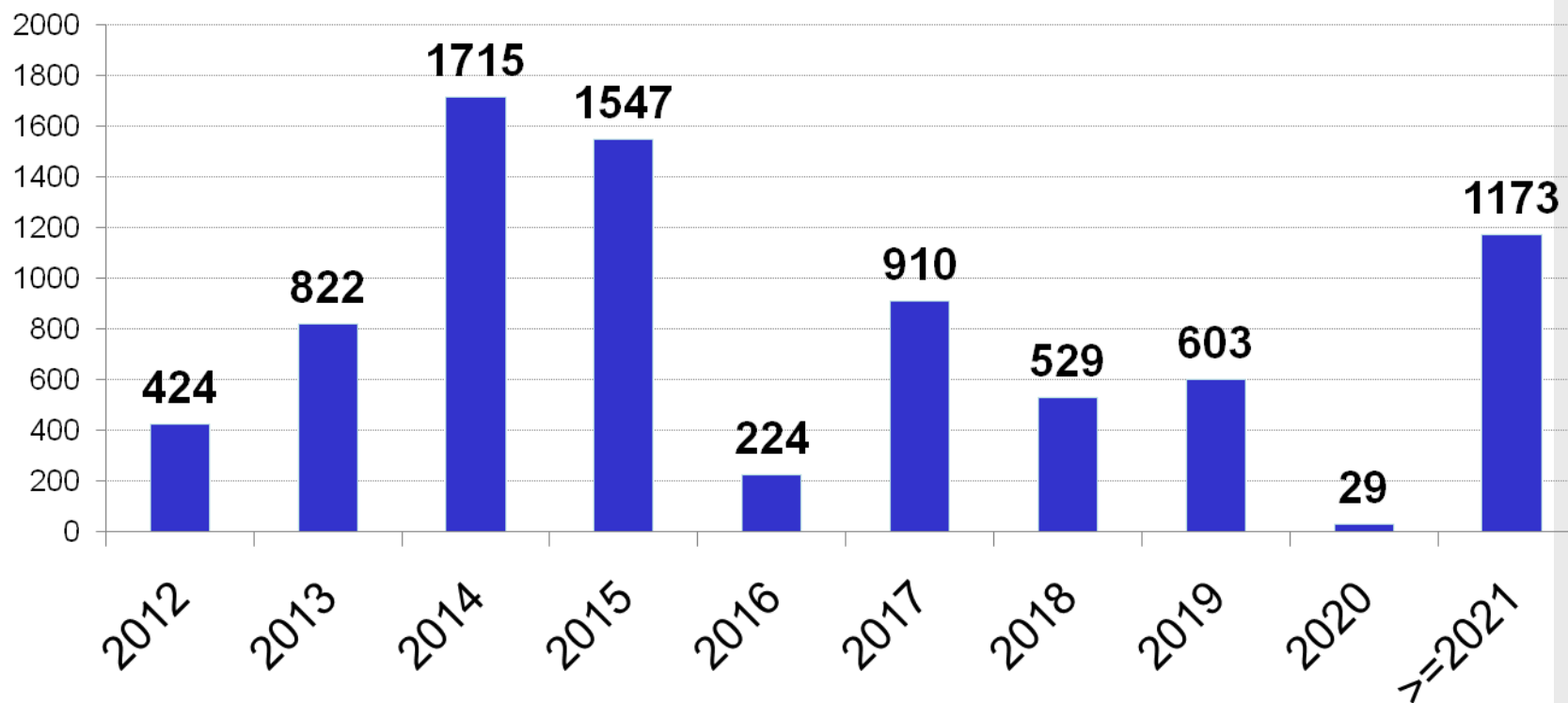
Gada procentu maksājumi pret centrālās valdības parādu attiecīgā gada beigās (t+0 ir eiro ieviešanas brīdis), %

Avots: Eurostat, Latvijas Bankas aprēķini

Centrālās valdības parāda atmaksu grafiks pēc nomināla, milj.EUR (dati uz 31.05.2012)

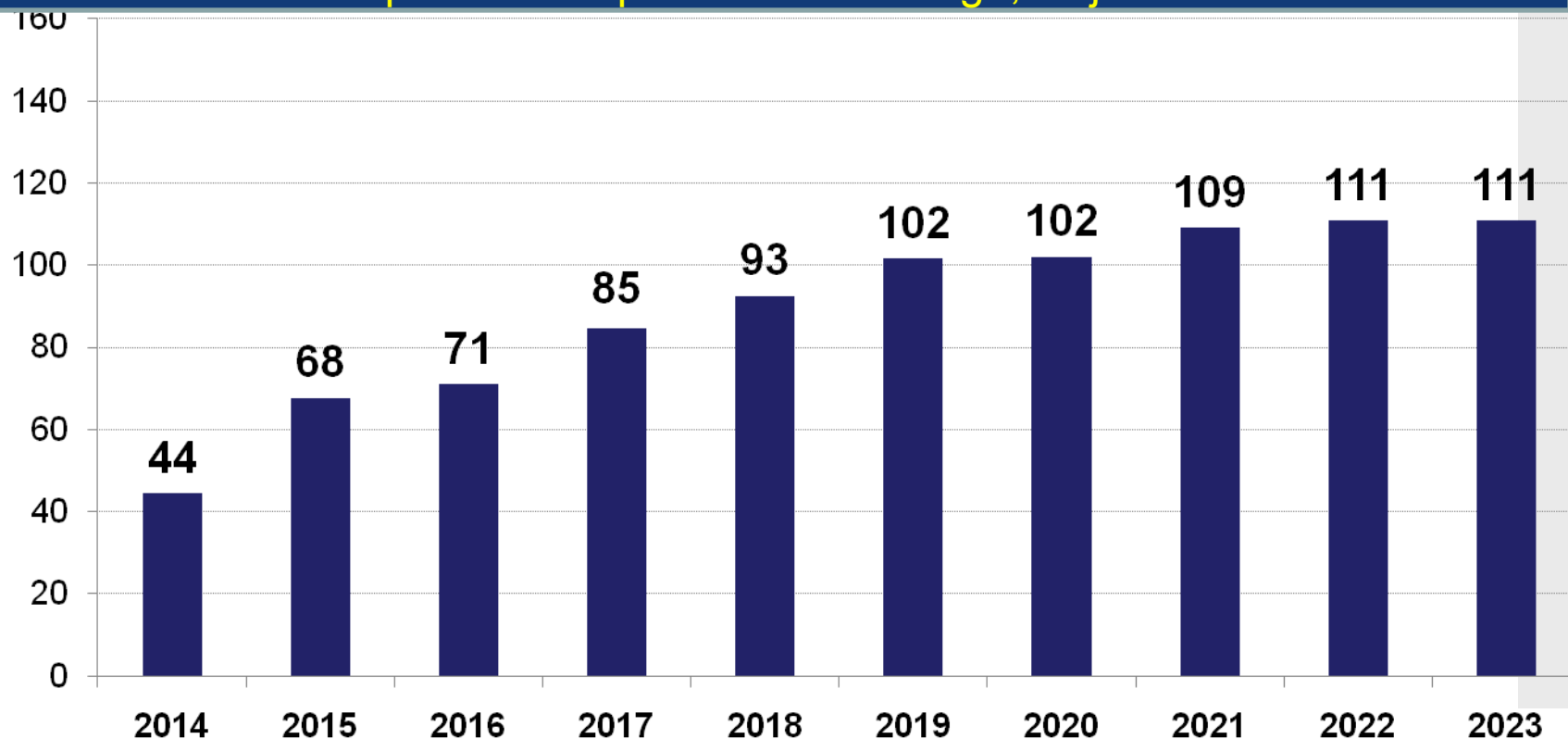

Avots: Valsts kase

Valsts budžets 10 gadu laikā ietaupīs **900 milj. EUR** procentu maksājumos

Papildu ikgadējie procentu maksājumi, neieviešot eiro un turpinot aizņemties un pārfinansēt parādu finanšu tirgū, milj. EUR

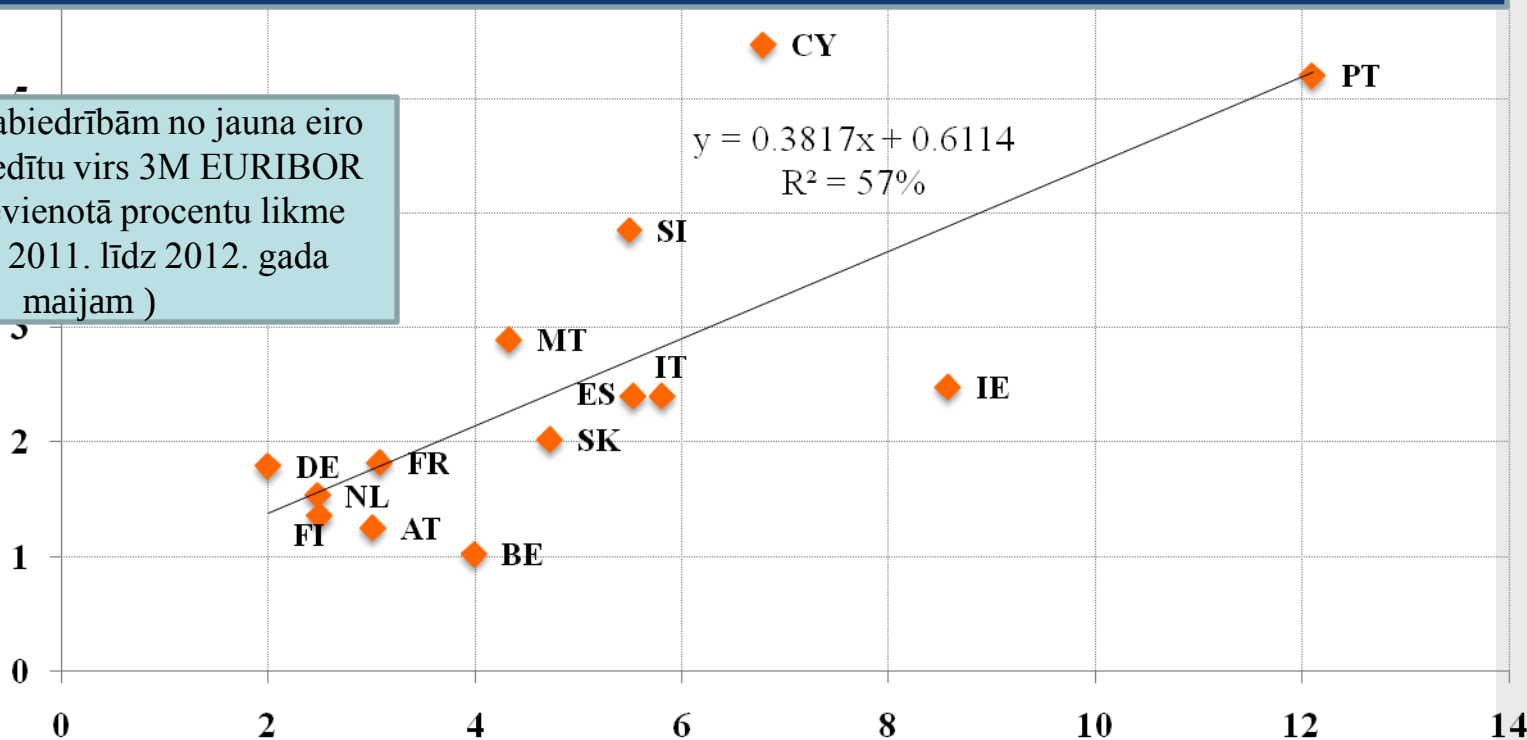
Avots: Latvijas Bankas aprēķini

Valsts kredītriska samazinājums atvieglos arī privātā sektora finansēšanās nosacījumus

Saistība starp valsts un privātā sektora procentu likmēm

Nefinanšu sabiedrībām no jauna eiro izsniegto kredītu virs 3M EURIBOR indeksa pievienotā procentu likme (vidējā no 2011. līdz 2012. gada maijam)

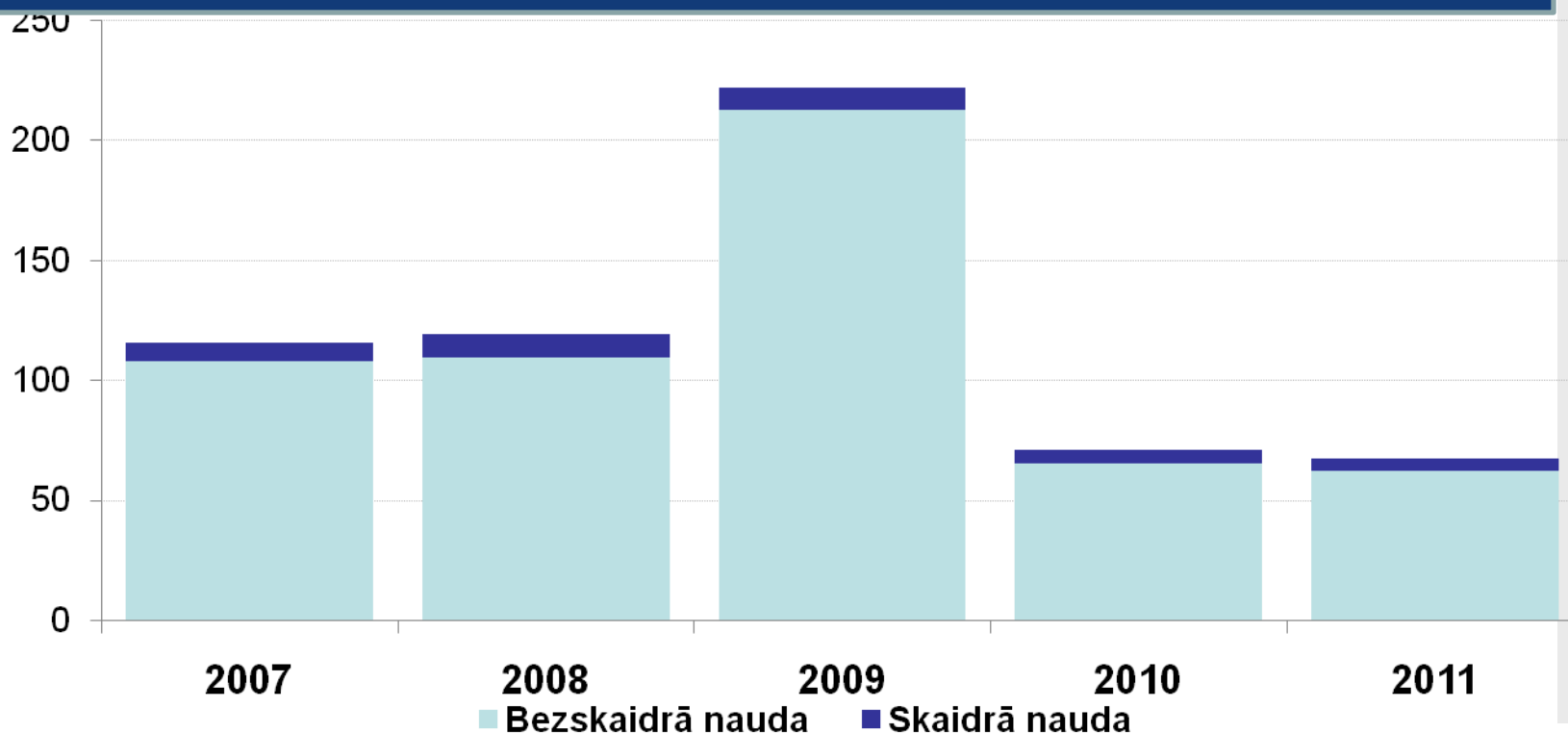

10 gadu valsts obligāciju procentu likme (vidējā no 2011. līdz 2012. gada maijam)

Eiro samazinās valūtas konvertācijas izmaksas. Pēdējo 5 gadu laikā tās bijušas ap **600 milj. EUR**

EUR/LVL valūtas maiņas izmaksas banku un valūtas maiņas iestāžu klientiem (milj. eiro)

Avots: Latvijas Bankas aprēķini

Zaudējumi aprēķināti balstoties uz apgrozījumu un kursu starpību reālajos skaidrās un bezskaidrās naudas EUR/LVL darījumos bankās un valūtas maiņas punktos.

Kā eiro ietekmē ārējo tirdzniecību?

- eiro zonas valstu savstarpējās tirdzniecības izmaksu samazināšanās (zemākas darījumu izmaksas, zemākas valūtas riska apdrošināšanas izmaksas)
- konkurences palielināšanās, kas liek cenām samazināties
- Eiro pamudināja uzņēmumus eksportēt uz eiro zonu plašāku produktu klāstu. Tā tika palielināts ne tikai jau iepriekš ārvalstīs pārdoto preču izvedums, bet stimulēta arī jaunu preču tirdzniecība.

Vērtējums -robežās no **50%** (Rose un Wincoop (2000), Persson (2001), Nitsch (2002)) līdz **5%** (Nardis un Vicarelli (2003), Baldwin (2006), Baldwin un DiNino (2008)).

Eiro ieviešanas efekts, starpība starp bāzes scenāriju un eiro ieviešanas scenāriju 2020. gadā (rādītāju līmeņi salīdzināmās cenās), %

Mainīgais	Efekts
Ilgtermiņa procentu likme (% punkti)	-0.5
Reālais eksports	+5.0
Reālais privātais patēriņš	+11.9
Reālās investīcijas	+15.9
Reālais IKP	+7.4

Avots: Latvijas Bankas aprēķini

Eiro ieviešanas izmaksas sabiedriskajā sektorā : **12,2 milj. EUR**

FM apkopotās izmaksas (12.2 milj. EUR)

- 5.0 milj. EUR - IT sistēmas
- 2.0 milj. EUR - komunikācija
- 2.1 milj. EUR - Latvijas Pastā skaidras naudas apmaiņa
- 1.3 milj. EUR - papildus drošības pasākumi
- 0.4 milj. EUR - nefinanšu sektora pasākumi (cenu monitorings, u.c.)
- 1.4 milj. EUR pārējie izdevumi

Eiro ieviešanas izmaksas privātajā sektorā: **110-219 milj. EUR**

- Slovākijas Centrālās bankas pētnieki apkopojuši¹, ka eiro ieviešanas tiešās izmaksas Eiro zonas valstīs bijušas robežās no 0.3 līdz 0.8 procentiem no IKP
- Eiro ieviešanas izmaksas pieņemot, ka tās nepārsniegs:
 - 0.45% no IKP – 110 milj. EUR
 - 0.9% no IKP – 219 milj. EUR

¹ "The effects of euro adoption on the Slovak Economy", National Bank of Slovakia Research Department Report, Martin Šuster, ed., March 2006

Sagaidāmās Latvijas iemaksas Eiropas Stabilizācijas mehānismā būs samērīgas

- Iemaksas ESM Latvijas gadījumā veidos aptuveni 199 milj. eiro pirmo piecu gadu laikā
- Pēc 12 gadu pārejas perioda Latvijas iemaksām ESM kapitālā jāsasniedz 324 milj. eiro
- Tātad pirmo piecu gadu laikā pēc pievienošanās Latvijai ESM jāiemaksā vidēji 40 milj. EUR gadā
- Šī nauda netiek kādam uzdāvināta, bet ieguldīta kapitālā

Kopsavilkums

Rādītājs	Vērtība
Ietaupījums valsts budžetā zemāku parāda apkalpošanas izmaksu dēļ (10 gadu laikā kopš eiro ieviešanas)	~900 milj. EUR
Ieguvums no eksporta kāpuma un procentu likmes samazinājuma privātajam sektoram (2014. līdz 2020.g., kumulatīvi)	~8 000 milj. EUR
Ieguvumi no valūtas konvertāciju izmaksu izzušanas (10 gadu laikā kopš eiro ieviešanas)	~700 milj. EUR
Vienreizējas eiro ieviešanas izmaksas valsts sektorā (FM aprēķins)	12 milj. EUR
Vienreizējas eiro ieviešanas izmaksas privātajā sektorā	~110 - 219 milj. EUR
Latvijas iemaksas ESM kapitālā (5 gadu laikā kopš eiro ieviešanas)	199 milj. EUR

- Ekonomiski esam cieši saistīti ar eiro zonas valstīm.
- Tādēļ izjūtam Eiropas parādu krīzes sekas neatkarīgi no tā esam vai neesam ieviesuši eiro.
- Tomēr eiro sniegtās priekšrocības varēsim baudīt tikai tad, kad eiro ieviesīsim.
- Līdz ar eiro ieviešanu Latvijas bankām pieeja ECB likviditāti nodrošinošām operācijām. Tas pasargā finansiāli veselas bankas no panikas vilņiem un depozītu aizplūdes.

Euro ieviešanas likumprojets -būtiskākie likumprojekta regulējumi

4.pants. Tiesisko instrumentu nepārtrauktība

- Atsauces uz latiem tiesiskajos instrumentos, kas pastāv dienā pirms eiro ieviešanas dienas, sākot ar eiro ieviešanas dienu, ir uzskatāmas par atsaucēm uz eiro, ievērojot Padomes noteikto maiņas kursu un šā likuma 6.pantā noteiktos noapaļošanas principus.

5.pants. Euro ieviešanas izmaksas

- (1) Valsts budžeta iestādes eiro ieviešanas izmaksas sedz no valsts budžetā šim mērķim paredzētajiem līdzekļiem.
- (2) Iestādes, kas nav minētas šā panta pirmajā daļā, eiro ieviešanas izmaksas sedz no saviem līdzekļiem.
- (3) Privātpersonas eiro ieviešanas izmaksas sedz no saviem līdzekļiem, izņemot valsts akciju sabiedrību "Latvijas Pasts", kurai no šā likuma izrietošās skaidrās naudas nomaiņas izmaksas, finanšu pakalpojumu sasniedzamības nodrošināšanai, tiek kompensētas no valsts budžetā Satiksmes ministrijai šim mērķim paredzētajiem līdzekļiem.

6.pants. Noapaļošanas principi

Noapaļo tāpat, kā to dara matemātikā.

Piemērs:

kurss: 0,702804

naudas summas:

5,38 Ls = 7,65**5**05034120466 = 7,66 EUR

5,37 Ls = 7,64**0**82162309833 = 7,64 EUR

tarifiem

0,0818 Ls = 0,1163**9**09141 = 0,1164 EUR

0,0692362 Ls = 0,0985142**3**725 = 0,0985142 EUR

7.pants. Lata un euro vienlaicīgas apgrozības periods

- (1) Vienlaicīgas apgrozības periods ir **divas nedēļas**, sākot ar eiro ieviešanas dienu.
- (2) Vienlaicīgas apgrozības periodā, saņemot maksājumu latos, atlikumu izdod eiro.
- (3) Automātos, kur skaidras naudas saņemšanu nodrošina ar monētu vai banknošu ieņēmumu skaitītāju aprīkota tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas automāta skaitītājs, skaidras naudas norēķinos lieto eiro, sākot ar eiro ieviešanas dienu.
- (4) Sākot ar eiro ieviešanas dienu, bankomātos netiek izsniegti lati.

8.pants. Latu skaidrās naudas nomaiņa pret euro

- (1) Nomaiņas periods kredītiestādēs ir **seši mēneši**, sākot ar eiro ieviešanas dienu.
- (2) Nomaiņas periods Ministru kabineta noteiktajās valsts akciju sabiedrības "Latvijas Pasts" pasta pakalpojumu sniegšanas vietās ir **viens mēnesis**, sākot ar eiro ieviešanas dienu.
- (4) Nomaiņas periods Latvijas Bankā ir **bez termiņa** un apjoma ierobežojuma, sākot ar eiro ieviešanas dienu bez maksas.
- (5) Ja komersanti, kas saņēmuši Latvijas Bankas izsniegtu licenci ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai, maina latus pret eiro, tad bez maksas nomaiņas periods ir **seši mēneši**, sākot ar eiro ieviešanas dienu.

nomaiņa tiek veikta bez maksas.

10.pants. Bezskaidras naudas, elektroniskās naudas un viennolūka maksājuma instrumentu konvertācija

- no latiem uz eiro konvertē sākoties eiro ieviešanas dienai;
- saglabā kontu, kurā glabājas bezskaidrās naudas līdzekļi vai elektroniskās nauda, un viennolūka maksājuma instrumenta (dāvanu kartes, elektroniskās transporta biļetes, u.c) unikālo identifikatoru nemainīgu.

13. pants. Preču un pakalpojumu cenu paralēlās atspoguļošanas periods

- **trīs mēnešus pirms** eiro ieviešanas dienas, bet ne ātrāk par dienu, kad Padome noteikusi maiņas kursu, un ilgst **sešus mēnešus pēc eiro** ieviešanas dienas.
- Paralēlās atspoguļošanas periodā gala patērētājam (fiziskajām personām) izsniegtajos norēķina dokumentos – rēķinos, un dokumentos, kas apliecina par darījumu saņemto samaksu – kases čekos un numurētās un Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētās kvītīs, **darījumu kopsummu** norāda latos un eiro, ievērojot Padomes noteikto maiņas kursu un šā likuma 6.pantā noteiktos noapaļošanas principus.
- Kārtību, kādā notiek preču un pakalpojumu cenu paralēlā atspoguļošana, kā arī paralēlās atspoguļošanas un konvertācijas prasību uzraudzība, nosaka Ministru kabinets.

Grāmatvedības uzskaites, nodokļu (nodevu) maksājumu, deklarāciju un Kredītu reģistra pielāgošana eiro ieviešanai

- Attaisnojuma dokumenti un grāmatvedības reģistri;
- Gada pārskatu sagatavošana;
- Nodokļu un informatīvo deklarāciju un maksāšanas paziņojumu par nekustamā īpašuma nodokli sagatavošana un labojumu veikšana;
- Nodokļu (nodevu), maksājumu veikšana un ar to saistīto maksājumu konvertācija;
- Nodokļu (nodevu) pārmaksas vai nepareizi iemaksāto valsts nodevu un nepareizi piedzīto maksājumu pieprasīšana un atmaksa;
- Deklarācijas;
- Kredītu reģistrs

Finanšu tirgus pielāgošanas pasākumi eiro ieviešanai

- Kapitālsabiedrību pamatkapitāla daļu (akciju) denominācijas maiņa;
- Parāda vērtspapīru denominācijas maiņa;
- Valsts aizņēmumu un aizdevumu, un galvojumu denominācijas maiņa;
- Naudas tirgus indeksu maiņa;
- Izmaiņas sabiedrību pakalpojumus regulējošos dokumentos.

Likuma darbības kontrole

- Komersantu darbības kontrole (FKTK, LB, SM, PTAC, VID)
- Sūdzību un informācijas iesniegšana
- Sankciju piemērošana

Tiesību aktu pielāgošana eiro ieviešanai

- likumu grozījumus un pašvaldību saistošo noteikumu grozījumus un pieņem līdz eiro ieviešanas dienai;
- būtiskos MK noteikumus (Ministru kabineta rīkojumu, Ministru kabineta instrukciju un Ministru kabineta ieteikumus) tiesiskās noteiktības nodrošināšanai pieņem līdz eiro ieviešanas dienai, pārējos MK noteikumus 36 mēnešu laikā pēc eiro ieviešanas dienas;
- Ne vēlāk kā trīs mēnešus pēc dienas, kad Padome noteikusi maiņas kursu Finanšu un kapitāla tirgus komisija un Latvijas Banka apstiprina šā panta pirmajā daļā minētos Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvos aktus un Latvijas Bankas noteikumus;
- Nosacījumi grozījumiem tiesību aktos eiro ieviešanai, lai tiem piemērotu paātrināto procedūru.

Prezentācijas beigas.